

ĐẠI CƯƠNG VỀ PHƯƠNG PHÁP PHÂN TÍCH SẮC KÝ

CHƯƠNG 19

ĐẠI CƯƠNG VỀ PHƯƠNG PHÁP PHÂN TÍCH SẮC KÝ

19.1 Định nghĩa – Mục đích

19.2 Phân loại

19.3 Một số khái niệm

19.4 Kỹ thuật tách bằng sắc ký

19.5 Peak sắc ký: các đặc trưng cơ bản

19.6 Độ phân giải của cột

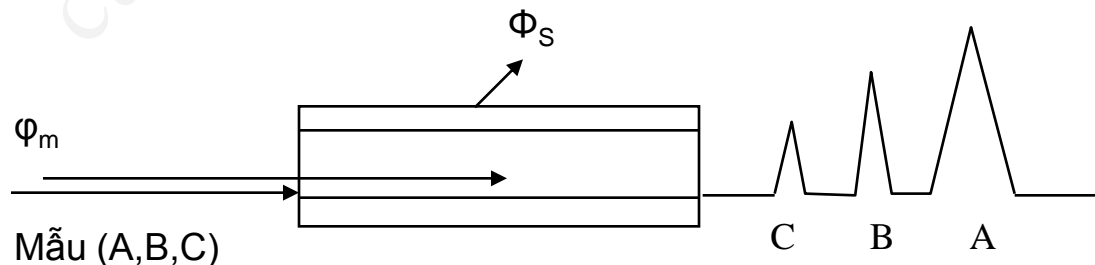
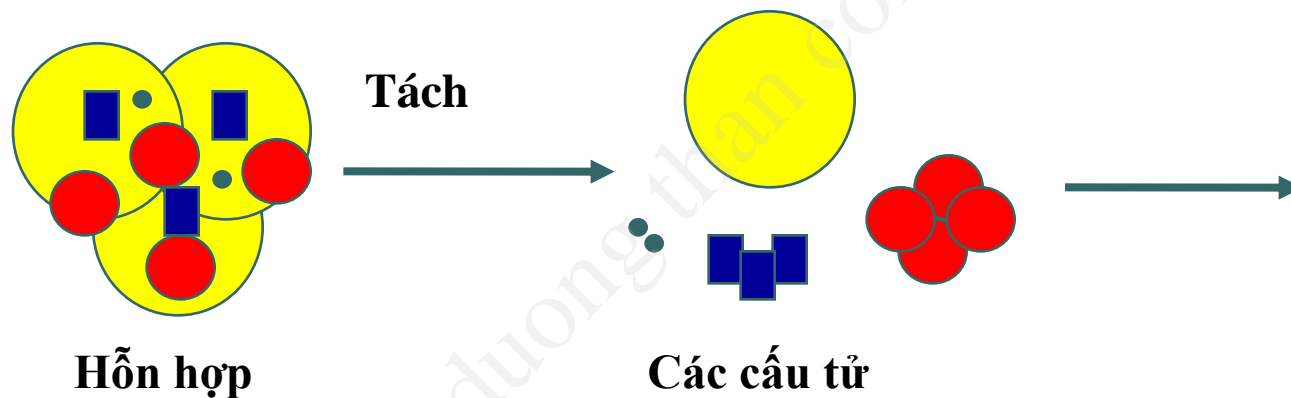
19.7 Kỹ thuật thực nghiệm & ứng dụng

19.8 Tối ưu hóa quá trình sắc ký

CHƯƠNG 19

ĐẠI CƯƠNG VỀ PP PHÂN TÍCH SẮC KÝ

19.1 ĐỊNH NGHĨA-MỤC ĐÍCH

CHƯƠNG 19

ĐẠI CƯƠNG VỀ PP PHÂN TÍCH SẮC KÝ

19.2 PHÂN LOẠI

- Dựa vào phương tiện tách
- Dựa vào trạng thái của φ_s & φ_m và cân bằng chuyển chất giữa các pha
- Dựa theo cơ chế của quá trình tách
- Dựa trên kỹ thuật tách sắc ký

PHÂN LOẠI DỰA VÀO PHƯƠNG TIỆN TÁCH

Sắc ký cột

Sắc ký giấy

Sắc ký bản mỏng

**(Sắc ký
phẳng)**

PHÂN LOẠI DỰA VÀO TT CỦA φ_s & φ_m VÀ CB CHUYỂN CHẤT GIỮA CÁC PHA

PHÂN LOẠI DỰA VÀO TRẠNG THÁI CỦA PHA ĐỘNG

Sắc ký khí GC
(Gas Chromatography)

φ_m : khí

Tiến hành trên cột

Sắc ký lỏng LC
(Liquid Chromatography)

φ_m : lỏng

Tiến hành trên cột
& bản phẳng

PHÂN LOẠI DỰA VÀO TT CỦA φ_s & φ_m VÀ CB CHUYỂN CHẤT GIỮA CÁC PHA

PHÂN LOẠI DỰA VÀO TRẠNG THÁI CỦA PHA TÍNH

Sắc ký
HẤP PHỤ
 φ_s : rắn
(chất
hấp phụ)

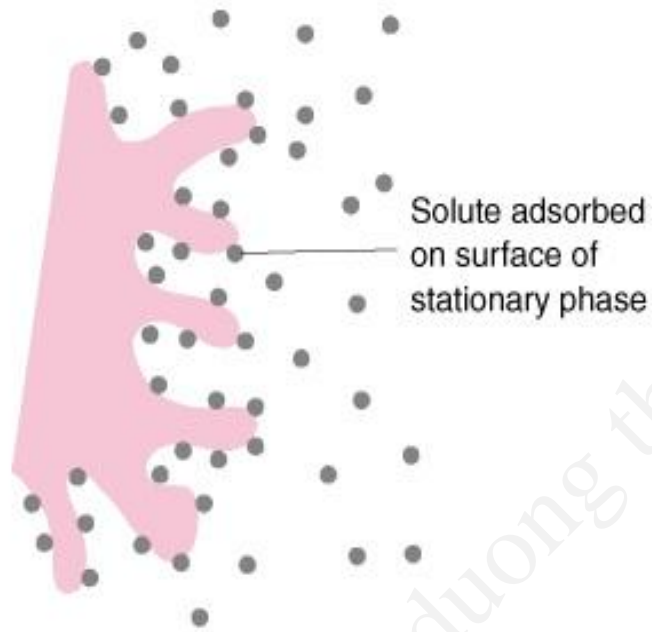
Sắc ký
PHÂN BỐ
 φ_s : lỏng

Sắc ký
TRAO ĐỔI
ION
 φ_s : nhựa
trao đổi ion

Sắc ký
RÂY PHÂN TỬ
 φ_s : vật liệu rắn
độ xốp lớn có
các lỗ kích
thước xác định

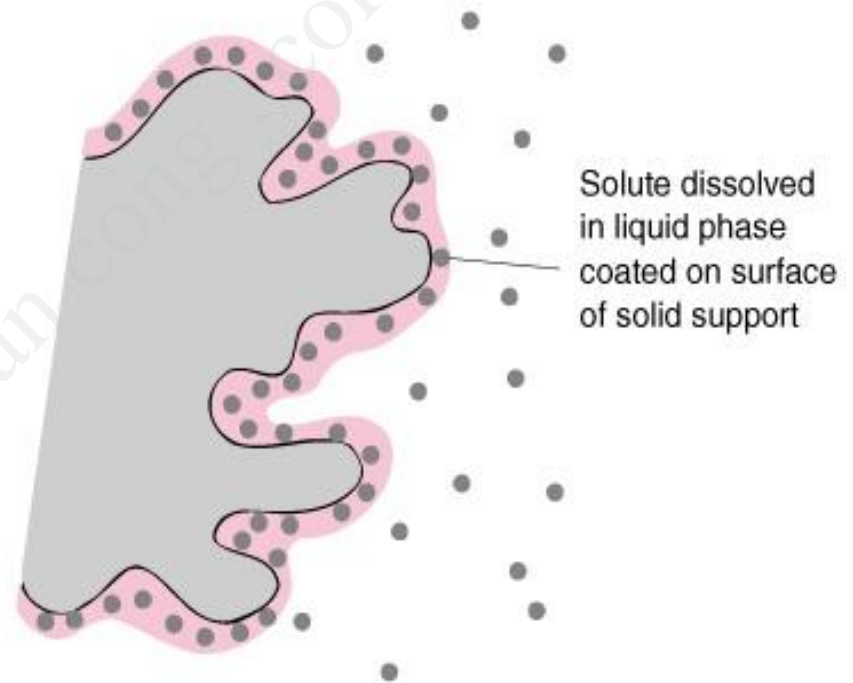
PL THEO CƠ CHẾ CỦA QT TÁCH

(Tương tác giữa chất sắc ký với φ_s & φ_m)

Adsorption chromatography

Sắc ký hấp phụ

Partition chromatography

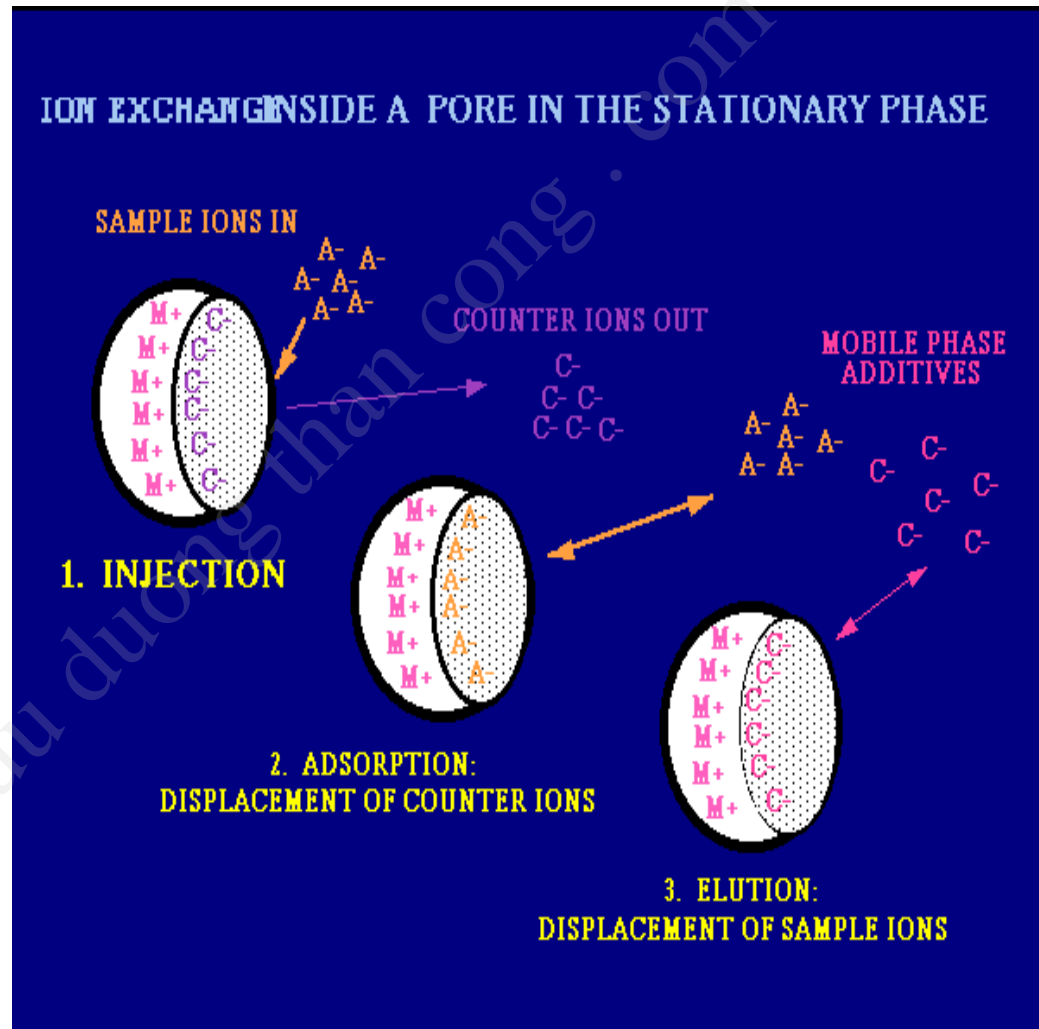
Sắc ký phân bố

PL THEO CƠ CHẾ CỦA QT TÁCH

(Tương tác giữa chất sắc ký với φ_s & φ_m)

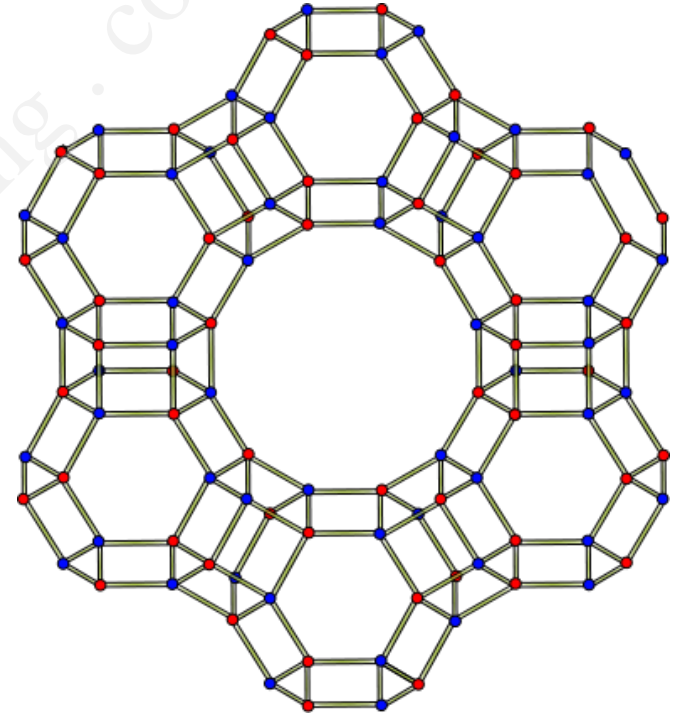
SẮC
KÝ
TRAO
ĐỔI
ION

PL THEO CƠ CHẾ CỦA QT TÁCH

(Tương tác giữa chất sắc ký với của φ_s & φ_m)

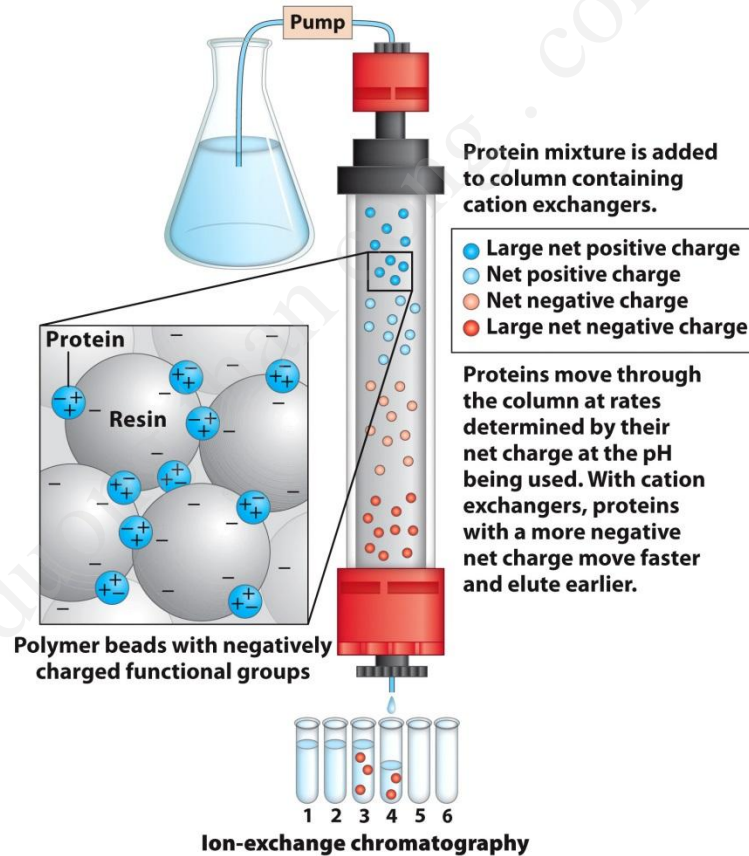
SẮC
KÝ
RÂY
PHÂN
TỬ
(Sắc
Ký
gel)

PL THEO CƠ CHẾ CỦA QT TÁCH

(Tương tác giữa chất sắc ký với của φ_s & φ_m)

SẮC
KÝ
RÂY
PHÂN
TỬ
(Sắc
Ký
gel)

PL THEO KỸ THUẬT TÁCH SẮC KÝ

(Dựa trên sự chuyển dịch tương đối của φ_m so với φ_s)

PP
TIỀN
LƯU

PP
RỬA
GIẢI

PP
ĐẨY

CHƯƠNG 19

ĐẠI CƯƠNG VỀ PP PHÂN TÍCH SẮC KÝ

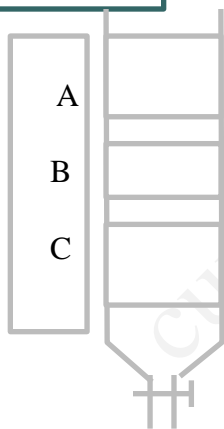
19.3 MỘT SỐ KHÁI NIỆM

- Sắc đồ
- Sắc phổ
- Sắc ký đồ:
  - * Tích phân
  - * Vi phân

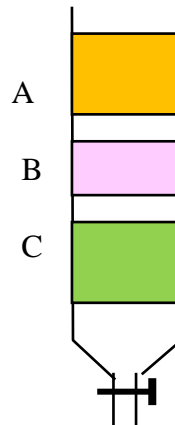
SẮC ĐỒ

Các vùng riêng biệt có màu hoặc không màu trên cột hoặc trên mặt phẳng sau quá trình tách → kết luận sự hiện diện của các cấu tử trong DD phân tích

Thuốc thử

Sắc đồ không màu

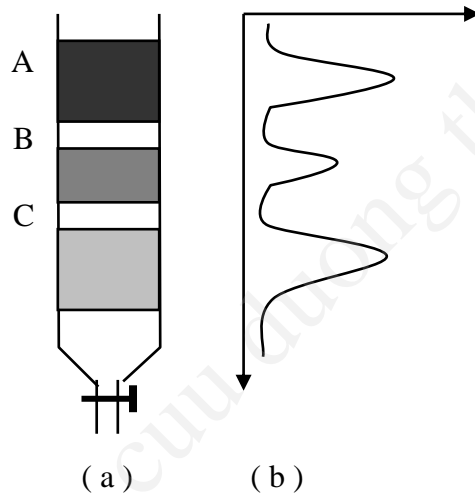

Sắc đồ có màu

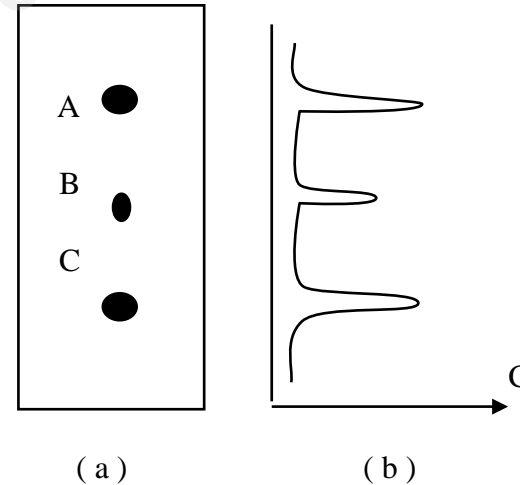
VD: đội $K_3[Fe(CN)_6]$ qua cột có ion Fe^{2+} sẽ làm lớp hấp phụ nhuộm màu xanh tối

SẮC PHỔ

Đường biểu diễn sự phân bố nồng độ các cấu tử dọc theo cột hoặc trên mặt phẳng

Sắc đồ (a) và sắc phổ (b) trong sắc ký cột

Sắc đồ (a) và sắc phổ (b) trong sắc ký phẳng

SẮC KÝ ĐỒ

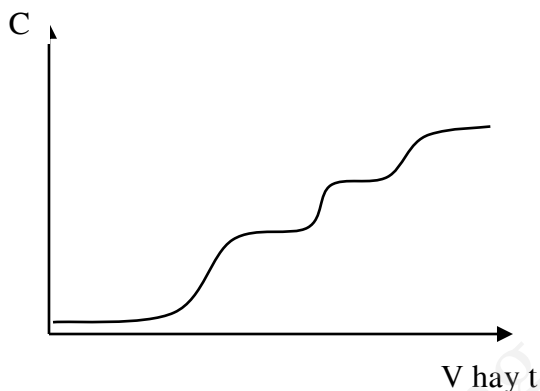
Đường biểu diễn sự phụ thuộc của nồng độ chất đi ra khỏi cột sắc ký theo thể tích dung môi rửa giải hoặc thời gian rửa giải

SẮC KÝ ĐỒ TÍCH PHÂN

SẮC KÝ ĐỒ VI PHÂN

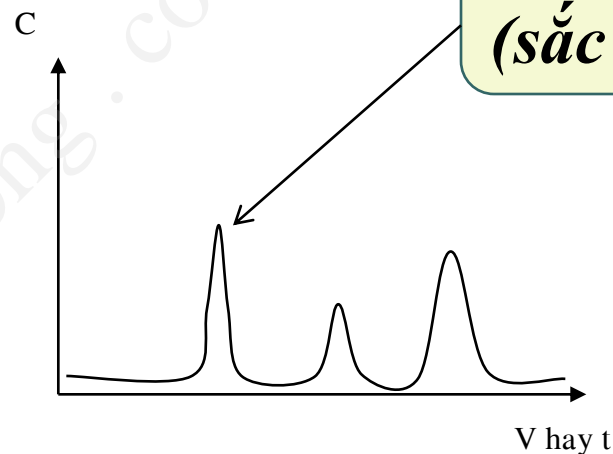

SẮC KÝ ĐỒ

Sắc ký đồ tích phân

Trục tung C (tổng nồng độ chất đã đi ra khỏi cột)

Sắc ký đồ vi phân

Trục tung C hoặc $\frac{\Delta C}{\Delta t}$ (nồng độ chất trong từng phân đoạn dung dịch giải hấp)

CHƯƠNG 19

ĐẠI CƯƠNG VỀ PP PHÂN TÍCH SẮC KÝ

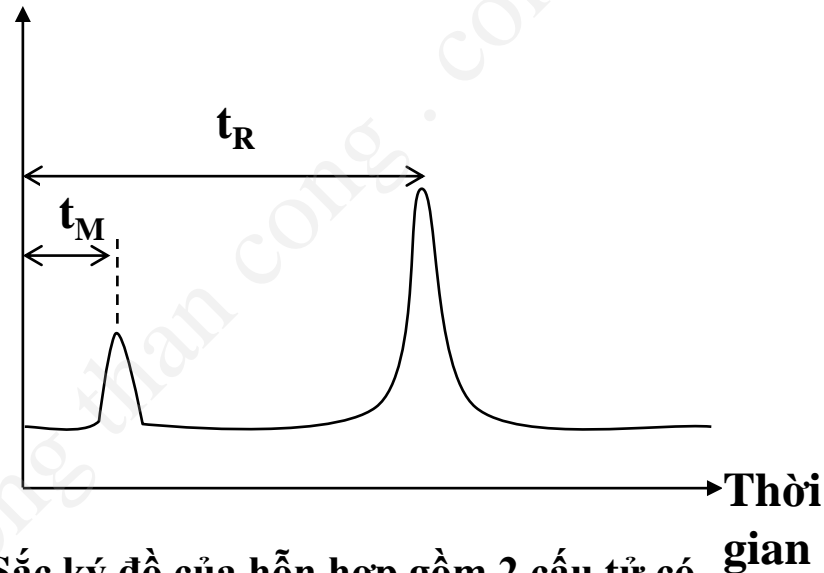
19.3 KỸ THUẬT TÁCH BẰNG SẮC KÝ

- Phương pháp tiền lưu
- Phương pháp đẩy
- Phương pháp rửa giải

PEAK SẮC KÝ: CÁC ĐẶC TRƯNG CƠ BẢN

**THỜI
GIAN
LƯU
GIỮ**

Tín
hiệu
phát
hiện

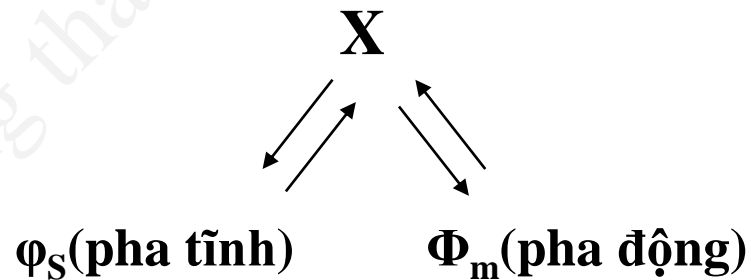
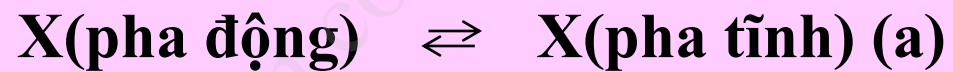
Sắc ký đồ của hỗn hợp gồm 2 cấu tử có
một cấu tử không bị lưu giữ

**Hiệu $t_R - t_M = t_R'$:
Thời gian lưu đã hiệu chỉnh**

PEAK SẮC KÝ: CÁC ĐẶC TRƯNG CƠ BẢN

HỆ
SỐ
PHÂN
BỐ

Sự chuyển nồng độ chất phân tích X giữa pha động và pha tĩnh:

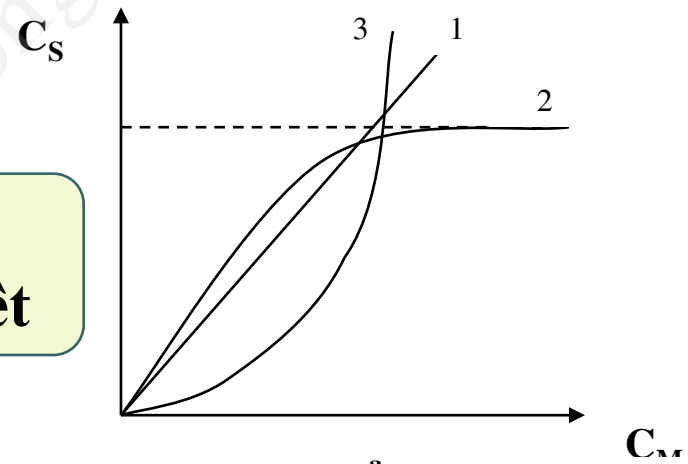
HSCB K của (a): *hệ số phân bố*, đặc trưng cho khả năng lưu giữ

PEAK SẮC KÝ: CÁC ĐẶC TRƯNG CƠ BẢN

HỆ
SỐ
PHÂN
BỐ

C_S, C_M – nồng độ cấu tử trong pha tĩnh
và pha động

$C_S = f(C_M)$:
Đường đẳng nhiệt

Các đường đẳng nhiệt: (1)
Henry ; (2) Langmuir ; (3)
Freunlich

PEAK SẮC KÝ: CÁC ĐẶC TRƯNG CƠ BẢN

HỆ
SỐ
PHÂN
BỐ

Sắc ký phân bố

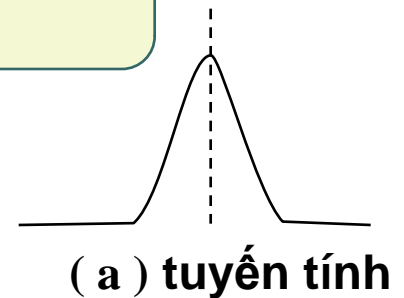
$$C_S = K C_M$$

Đường đẳng nhiệt
thường tuyến tính
(tuân theo PT Henry):

$$\Rightarrow K = \frac{C_S}{C_M}$$

K: hệ số phân bố, đặc trưng
cho khả năng lưu giữ

Peak sắc ký
đối xứng

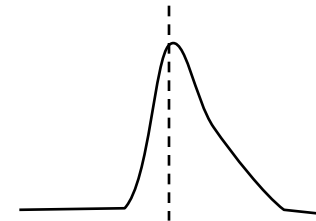
PEAK SẮC KÝ: CÁC ĐẶC TRƯNG CƠ BẢN

HỆ
SỐ
PHÂN
BỐ

Sắc ký hấp phụ

1. Đường đẳng nhiệt
Langmuir

$$C_s = \frac{KC_M}{1 + K'C_M}$$

Peak sắc ký
mất đối xứng
về bên phải

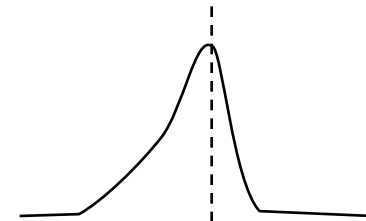
PEAK SẮC KÝ: CÁC ĐẶC TRƯNG CƠ BẢN

HỆ
SỐ
PHÂN
BỐ

Sắc ký hấp phụ

$$C_s = KC_M^n$$

2. Đường đẳng nhiệt
Freunlich

(c)Freunlich

Peak sắc ký
mất đối xứng
về bên trái

PEAK SẮC KÝ: CÁC ĐẶC TRƯNG CƠ BẢN

VẬN TỐC DI CHUYỂN

L – chiều dài của pha tĩnh nhồi trong cột

**Vận tốc di chuyển tuyến
tính trung bình của cấu tử:**

$$\bar{V} = \frac{L}{t_R}$$

**Vận tốc di chuyển tuyến
tính trung bình của pha
động:**

$$\bar{u} = \frac{L}{t_M}$$

$$v = u \frac{1}{1 + K_x \frac{V_s}{V_M}}$$

V_M , V_S : thể tích của pha động, tĩnh (ml)

PEAK SẮC KÝ: CÁC ĐẶC TRƯNG CƠ BẢN

**HỆ
SỐ
CHỨA
(Dung
Lượng
Cột)**

$$k'_X = \frac{K_X V_S}{V_M}$$

Hoặc:

$$k'_X = \frac{t_R - t_M}{t_M}$$

Giá trị hệ số chứa tối ưu: từ 1 đến 5

PEAK SẮC KÝ: CÁC ĐẶC TRƯNG CƠ BẢN

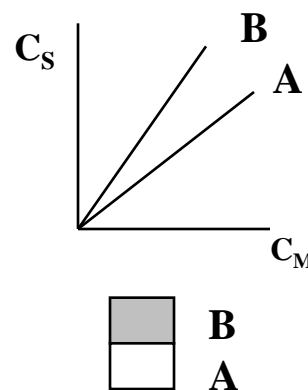
HỆ
SỐ
CHỌN
LỌC
 α

α đặc trưng cho khả năng phân tách các
cấu tử khác nhau trong hỗn hợp k/sát

Hệ số α của cột đối với
2 cấu tử A và B:

$$\alpha = \frac{K_B}{K_A}$$

K_A, K_B —hệ số phân bố của cấu tử A và cấu tử B
(cấu tử B bị lưu giữ mạnh hơn so với cấu tử A,
tức > 1)

PEAK SẮC KÝ: CÁC ĐẶC TRƯNG CƠ BẢN

HỆ
SỐ
CHỌN
LỌC
 α

$$k'_A = \frac{K_A V_S}{V_M} = \frac{(t_R)_A - t_M}{t_M}$$

$$k'_B = \frac{K_B V_S}{V_M} = \frac{(t_R)_B - t_M}{t_M}$$

Suy ra $\alpha = \frac{k'_B}{k'_A} = \frac{(t_R)_B - t_M}{(t_R)_A - t_M}$

Từ hệ số chọn lọc α và hệ số chứa sẽ xác định được độ phân giải của cột

PEAK SẮC KÝ: CÁC ĐẶC TRƯNG CƠ BẢN

HIỆU
NĂNG
CỦA
CỘT
SẮC
KÝ

Theo thuyết đĩa
(Do Martin và Synge đề nghị 1942)

Hiệu năng của cột sắc ký được đánh giá thông qua hai đại lượng :

- (1) *chiều cao đĩa lý thuyết H*
- (2) *số đĩa lý thuyết N*

$$N = \frac{L}{H}$$

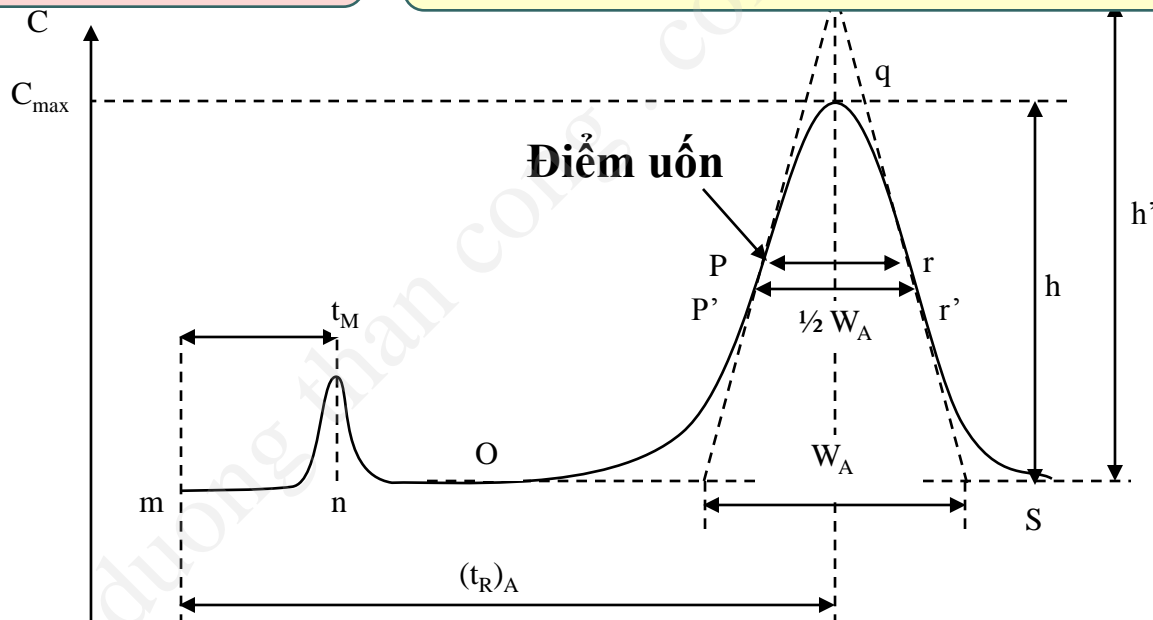
L – chiều dài của chất nhồi trong cột, cm
N càng lớn: cột càng hiệu nghiệm

PEAK SẮC KÝ: CÁC ĐẶC TRƯNG CƠ BẢN

Theo thuyết đĩa

XĐ H và N bằng thực nghiệm

HIỆU
NĂNG
CỦA
CỘT
SẮC
KÝ

Diện tích của hình tam giác đáy W bằng 96% tổng diện tích giới hạn bởi đường cong, tương đương với diện tích được giới hạn bởi 2 đường 2σ với $W \approx 2 PR \approx 4 \mu$

PEAK SẮC KÝ: CÁC ĐẶC TRƯNG CƠ BẢN

Theo thuyết đĩa

XĐ H và N bằng thực nghiệm

HIỆU
NĂNG
CỦA
CỘT
SẮC
KÝ

Hoặc:

$$H = \frac{LW^2}{16 t_R^2}$$

$$N = 16 \left(\frac{t_R}{W} \right)^2$$

$$N = 5,54 \left(\frac{t_R}{W_{1/2}} \right)^2$$

PEAK SẮC KÝ: CÁC ĐẶC TRƯNG CƠ BẢN

HIỆU
NĂNG
CỦA
CỘT
SẮC
KÝ

Theo thuyết tốc độ

Phương trình Van Deemter:

$$H = H_A + H_B + H_C = A + \frac{B}{u} + Cu$$

PEAK SẮC KÝ: CÁC ĐẶC TRƯNG CƠ BẢN

HIỆU
NĂNG
CỦA
CỘT
SẮC
KÝ

PT Van Deemter:

Theo thuyết tốc độ

$$H = H_A + H_B + H_C = A + \frac{B}{u} + Cu$$

H_A – chiều cao riêng phần thể hiện chất lượng cột nhồi:

$$A = 2 \lambda d_p$$

λ phụ thuộc vào kích thước hạt và mức độ đồng nhất khi nạp cột ($\lambda=1$ khi kích thước hạt 0,4 – 0,8mm); d_p – đường kính hạt chất hấp phụ, cm.

PEAK SẮC KÝ: CÁC ĐẶC TRƯNG CƠ BẢN

HIỆU
NĂNG
CỦA
CỘT
SẮC
KÝ

PT Van Deemter:

Theo thuyết tốc độ

$$H = H_A + H_B + H_C = A + \frac{B}{u} + C u$$

H_B – chiều cao riêng phần biểu diễn sự phân tán của cấu tử khảo sát trong pha động:

$$B = 2 \gamma D_M$$

γ –hệ số phụ thuộc vào khoảng cách giữa các hạt ($\gamma \approx 0,6 - 0,8$); D_M – hệ số khuếch tán trong pha động, cm^2s^{-1}

PEAK SẮC KÝ: CÁC ĐẶC TRƯNG CƠ BẢN

HIỆU
NĂNG
CỦA
CỘT
SẮC
KÝ

PT Van Deemter:

Theo thuyết tốc độ

$$H = H_A + H_B + H_C = A + \frac{B}{u} + Cu$$

H_C – chiều cao riêng phần biểu diễn sự hấp phụ/ giải hấp phụ của cấu tử trên ϕ_s và sự phân tán của cấu tử trong hai pha:

$$C = C_s + C_M = \text{const} \frac{d_f^2}{D_s}$$

d_f —bề dày của lớp phủ lỏng trên pha tĩnh, cm;
 D_s —hệ số khuếch tán trong pha tĩnh, cm^2s^{-1} ;
const—hằng số đặc trưng cho QT chuyển khối:

$$\text{const} = \frac{8}{\pi^2} \frac{k'}{(1 + k')^2}$$

Với k' – hệ số chứa
 u —vận tốc của pha động

PEAK SẮC KÝ: CÁC ĐẶC TRƯNG CƠ BẢN

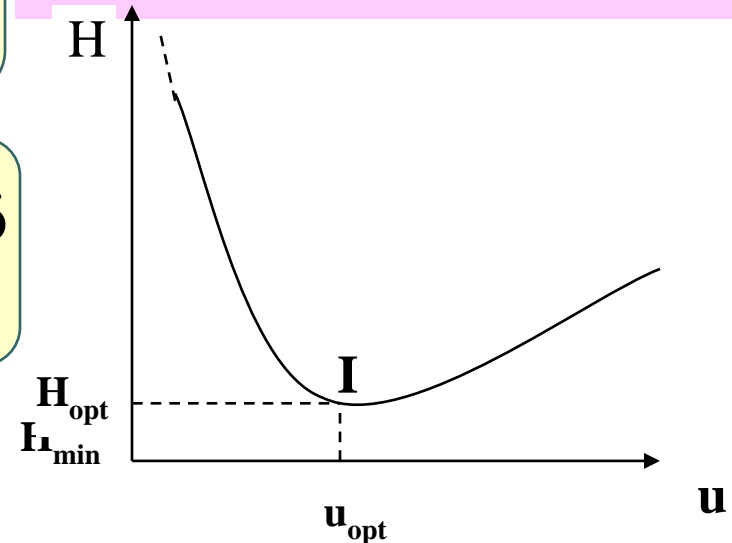
HIỆU
NĂNG
CỦA
CỘT
SẮC
KÝ

Theo thuyết tốc độ

PT Van Deemter
được viết lại đầy
đủ:

Đường $H = f(u)$ có
dạng hyperbol:

$$H = 2\lambda d_p + \frac{2\gamma D_M}{u} + \text{const} \frac{d_f^2}{D_s} u$$

Sự phụ thuộc của H vào
vận tốc pha động u

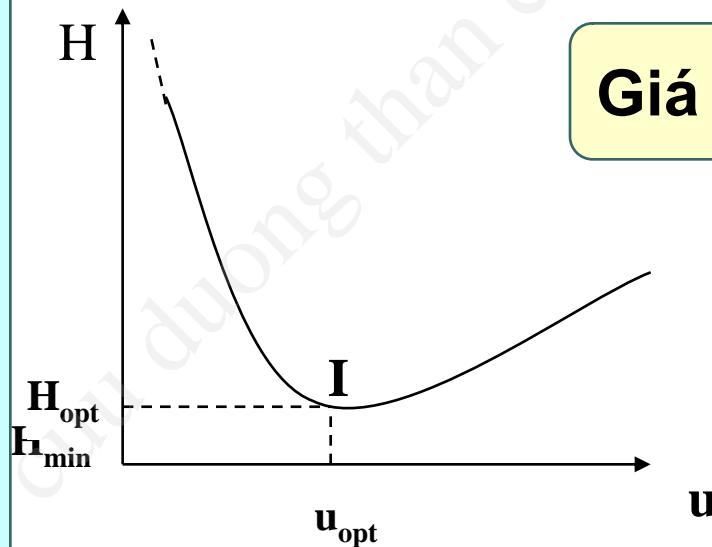
PEAK SẮC KÝ: CÁC ĐẶC TRƯNG CƠ BẢN

HIỆU
NĂNG
CỦA
CỘT
SẮC
KÝ

Theo thuyết tốc độ

Hiệu năng của cột đạt giá trị cực đại tại điểm I với u_{opt} và H_{opt}

Giá trị H_{opt} xảy ra tại

$$u_{opt} = \sqrt{\frac{B}{C}}$$

$$H_{opt} = A + 2\sqrt{BC}$$

PEAK SẮC KÝ: CÁC ĐẶC TRƯNG CƠ BẢN

$$H_{opt} = A + 2\sqrt{BC}$$

$$H = H_A + H_B + H_C = A + \frac{B}{u} + Cu$$

**HIỆU
NĂNG
CỦA
CỘT
SẮC
KÝ**

Đại lượng A không phụ thuộc vào u

- u quá lớn/ quá bé đều làm giảm hiệu năng:**
- + u lớn làm cho thành phần thứ ba rất lớn, hiệu năng của cột kém do QT trao đổi chất xảy ra không kịp**
- + u quá bé làm cho B/u rất lớn (peak bị giãn rộng)**

CHƯƠNG 19

ĐẠI CƯƠNG VỀ PP PHÂN TÍCH SẮC KÝ

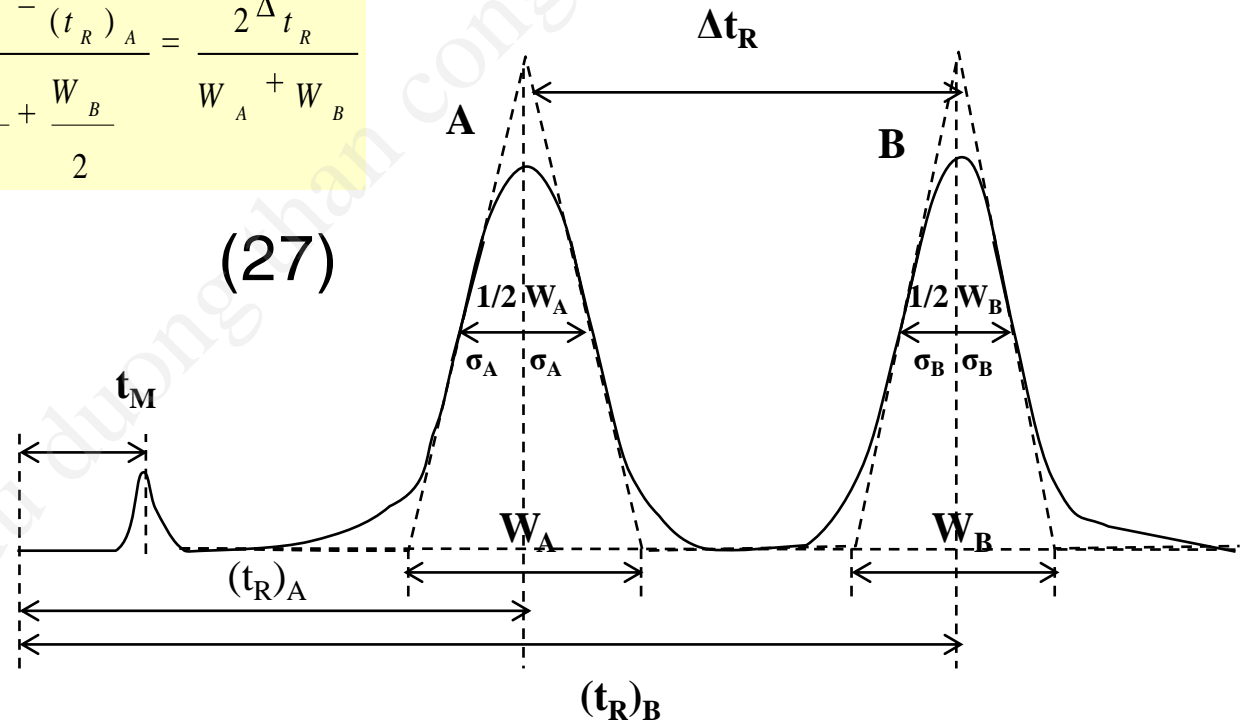
19.6 ĐỘ PHÂN GIẢI CỦA CỘT R_s

ĐỘ PHÂN GIẢI CỦA CỘT R_S

R_S biểu thị khả năng tách hai cấu tử A,B ra khỏi nhau:

$$R_S = \frac{(t_R)_B - (t_R)_A}{\frac{W_A}{2} + \frac{W_B}{2}} = \frac{2\Delta t_R}{W_A + W_B}$$

(27)

Sắc ký đồ của 2 cấu tử A,B với độ phân giải $R_S \approx 1,5$

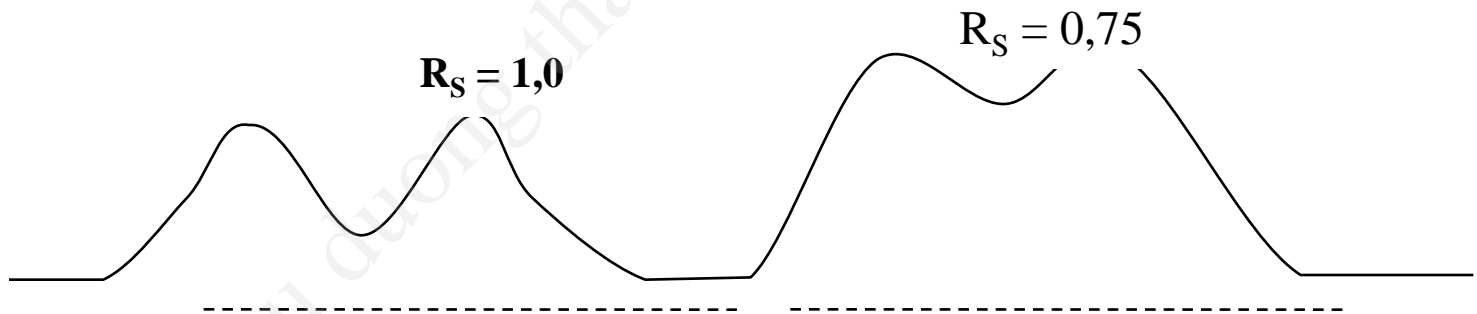
ĐỘ PHÂN GIẢI CỦA CỘT R_S

$R_S = 0,75$: hai peak không tách được

$R_S = 1$: hai peak chồng lấp $\approx 4\%$;

$R_S = 1,5$: hai peak chồng lấp $\approx 0,3\%$

(A và B được xem là tách hoàn toàn nếu $RS \geq 1,5$)

Quá trình tách 2 peak với $R_S = 1,0$ và $R_S = 0,75$

Có thể tăng R_S của một pha tĩnh cho trước bằng cách tăng L nhưng cần lưu ý rằng thời gian tách cũng sẽ tăng lên

CHƯƠNG 19

ĐẠI CƯƠNG VỀ PP PHÂN TÍCH SẮC KÝ

19.7 KỸ THUẬT THỰC NGHIỆM & ỨNG DỤNG

- Thiết bị phân tích sắc ký:

- *Bộ nạp mẫu

- *Cột sắc ký

- *Detector

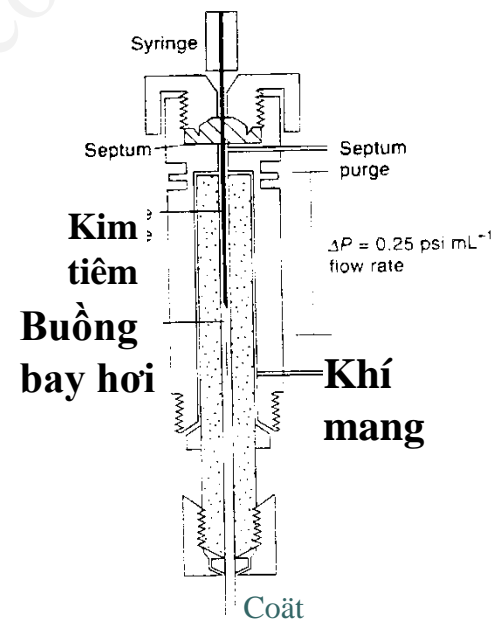
- Phân tích định tính và định lượng

- Tối ưu hóa quá trình sắc ký

THIẾT BỊ PHÂN TÍCH SẮC KÝ

BỘ NẠP MẪU

Mẫu được bơm bằng các syringe (thể tích từ một phần mười đến vài chục μL)

Bộ nạp mẫu lỏng dùng cho sắc ký khí

THIẾT BỊ PHÂN TÍCH SẮC KÝ

CỘT SẮC KÝ

Thẳng hoặc xoắn, bằng thép, đồng, thủy tinh nóng chảy có độ bền nhiệt và bền hoá học cao

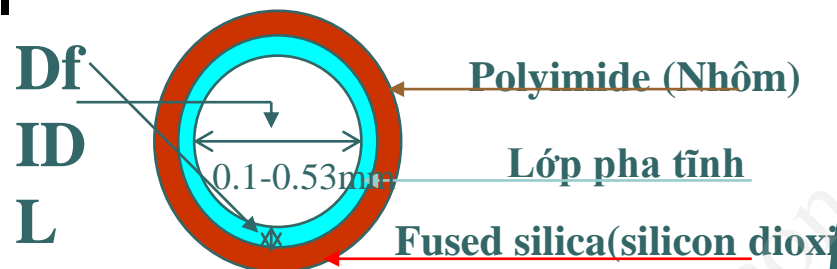
L : vài cm đến cả trăm mét

Φ cột:

- Vài cm đ/v cột nhỏ
- Từ 0,1–0,5mm đối với cột mao quản

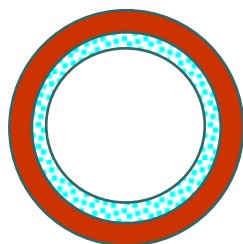
THIẾT BỊ PHÂN TÍCH SẮC KÝ

CỘT SẮC KÝ

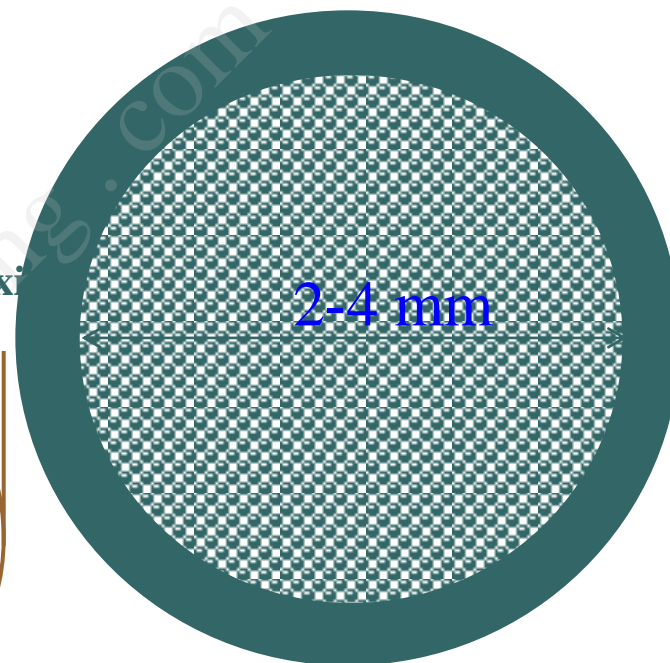
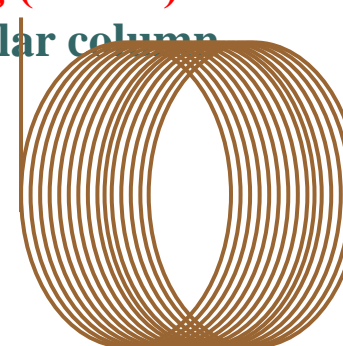
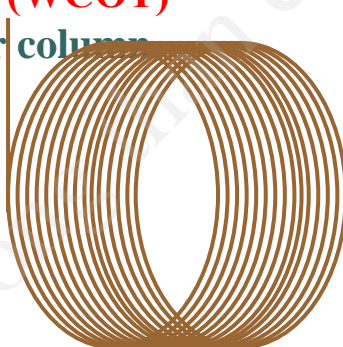
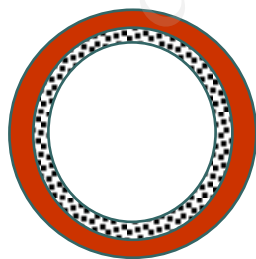
Cột mao quản phim mỏng (WCOT)

Wall-coated open-tubular column

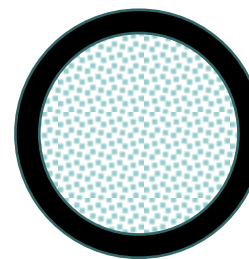

Cột mao quản lớp mỏng (SCOT)

Support-coated open-tubular column

Cột nhồi

Cột mao quản nhồi

THIẾT BỊ PHÂN TÍCH SẮC KÝ

CỘT SẮC KÝ

Các chất nhồi trong cột phải tách tốt, bền cơ, bền hóa (thường dùng oxyd nhôm, silicagel, than hoạt tính, các polymer xốp và zeolite tổng hợp...)

Cột có thể được lắp trong lò nung để thực hiện quá trình tách ở nhiệt độ cao theo một chương trình nhiệt độ cài đặt sẵn

Trong SK giấy, SK bản mỏng, “cột sắc ký” là giấy/ bản mỏng được phủ một lớp pha tĩnh

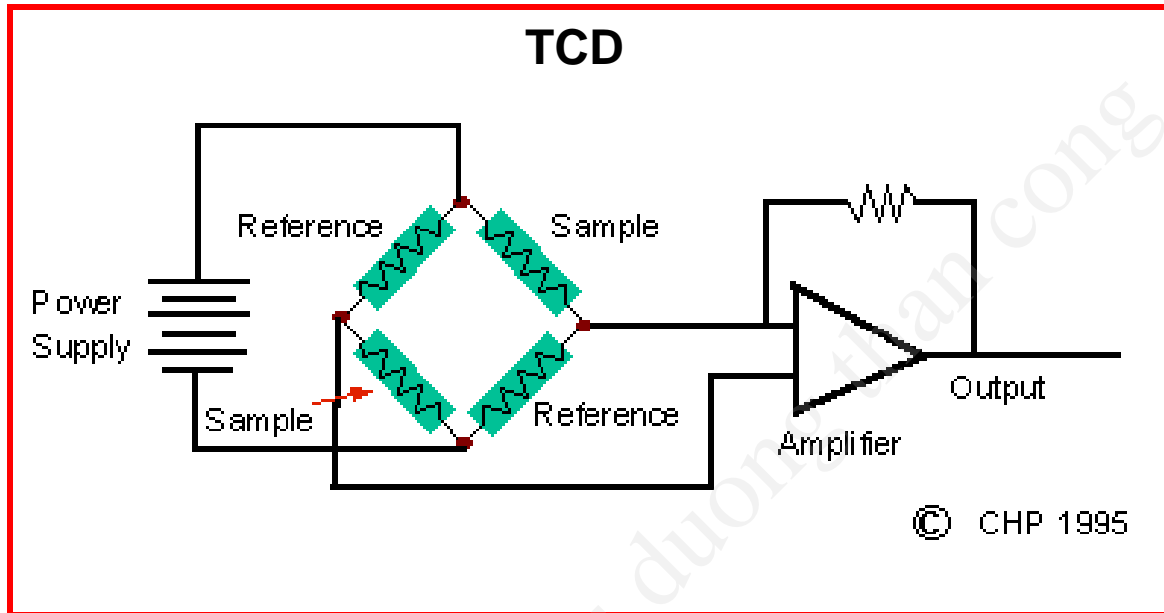
THIẾT BỊ PHÂN TÍCH SẮC KÝ

DETECTOR (đầu dò)

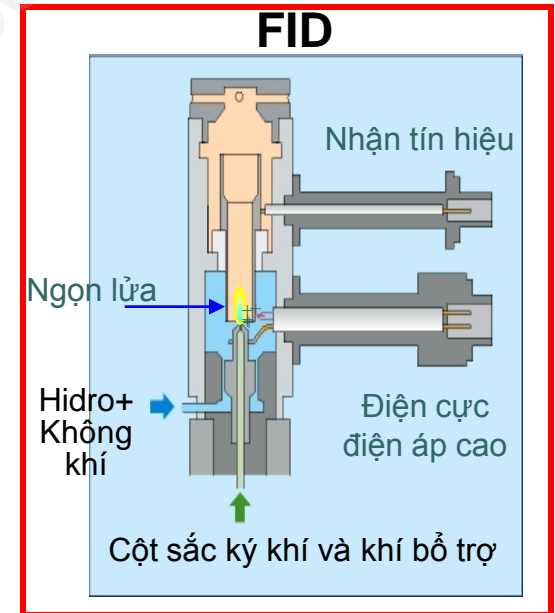
Phát hiện thành phần các chất đi qua cột (khí hoặc DD) thông qua độ dẫn nhiệt, độ dẫn điện, theo ngọn lửa, ngọn lửa ion hóa, chỉ số khúc xạ, khối lượng cấu tử được tách...

Khả năng của detector được đánh giá thông qua độ nhạy, giới hạn phát hiện, quán tính và phạm vi tuyến tính giữa nồng độ và độ lớn của tín hiệu. Detector ngày nay thường làm việc theo kiểu vi phân (kiểu tích phân ít được sử dụng do quán tính cao và độ nhạy thấp)

• Các loại Detector sắc ký khí thông dụng

Thermal conductivity detector

Flame Ionization Detector)

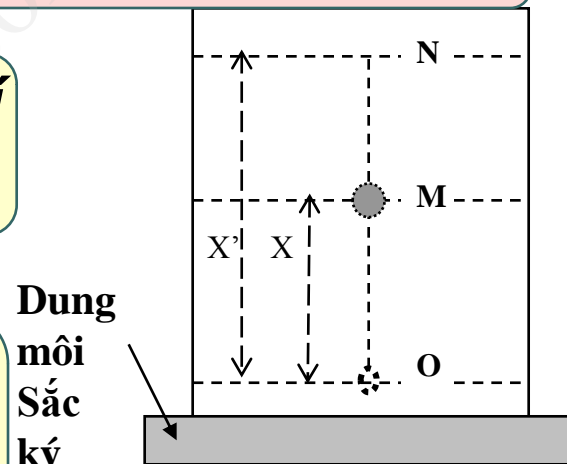
PT ĐỊNH TÍNH & ĐỊNH LƯỢNG

PHÂN TÍCH ĐỊNH TÍNH

Định tính trong sắc ký đơn giản

Dựa chủ yếu vào *vị trí*
cấu tử trên pha tĩnh

Với PP sắc ký phân bố,
còn có thể dựa vào R_f
(hằng số phân bố vùng)

$$R_f = \frac{x}{x'} = \frac{OM}{ON}$$

O—điểm xuất phát

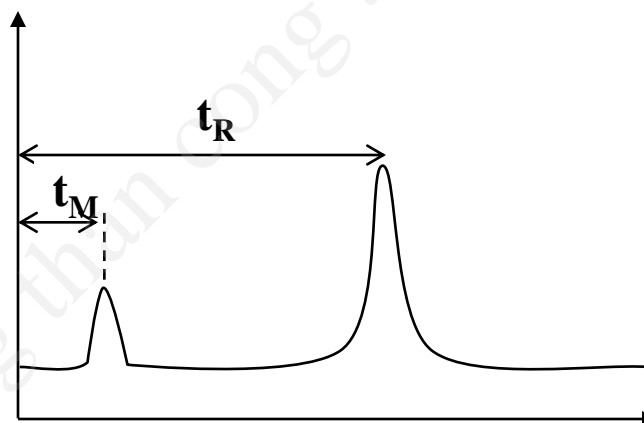
M—điểm có nồng độ cấu tử đạt cực đại.

N—vị trí ứng với đoạn di chuyển cực đại của
dung môi

PT ĐỊNH TÍNH & ĐỊNH LƯỢNG

PHÂN TÍCH ĐỊNH TÍNH

Định tính trong sắc ký hiện đại

So sánh thời gian lưu tương đối t_R giữa các cấu tử và các chuẩn (thực hiện độc lập hoặc thêm chuẩn vào DD mẫu)

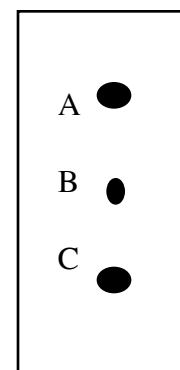
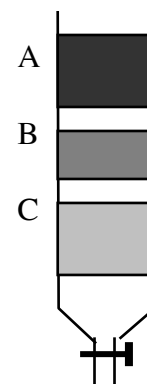
PT ĐỊNH TÍNH & ĐỊNH LƯỢNG

PHÂN TÍCH ĐỊNH LƯỢNG

Định lượng trong sắc ký đơn giản

Sắc ký cột: phân tích từng phần DD được hứng ở cuối cột

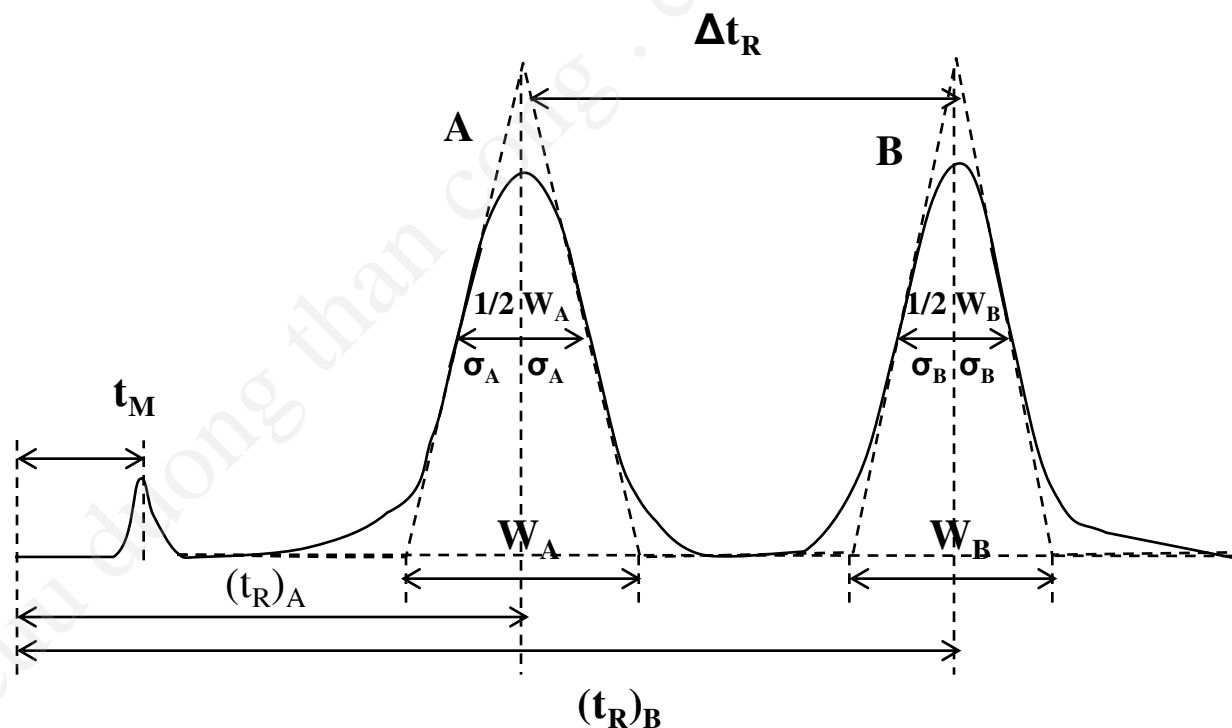
Sắc ký phẳng: đo diện tích các vết màu của mẫu và chuẩn sau khi tách và hiện màu

PT ĐỊNH TÍNH & ĐỊNH LƯỢNG

PHÂN TÍCH ĐỊNH LƯỢNG

Định lượng trong sắc ký hiện đại

Định lượng dựa vào chiều cao h hoặc diện tích S của peak

PT ĐỊNH TÍNH & ĐỊNH LƯỢNG

PHÂN TÍCH ĐỊNH LƯỢNG

Định lượng trong sắc ký hiện đại

Dựa vào chiều cao peak h

Nối đường nền giữa hai chân của peak bằng một đường thẳng và đo chiều cao h của peak từ đường nền này

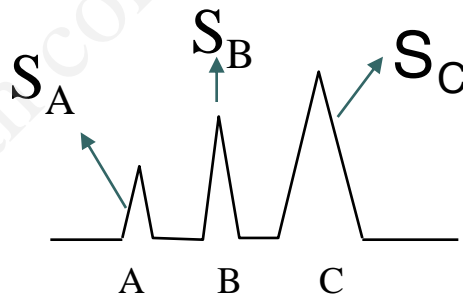
Chỉ nên sử dụng PP đo chiều cao khi bề rộng của peak mẫu và peak chuẩn hoàn toàn bằng nhau

PT ĐỊNH TÍNH & ĐỊNH LƯỢNG

PHÂN TÍCH ĐỊNH LƯỢNG

Định lượng trong sắc ký hiện đại

Dựa vào diện tích peak S: **PP % diện tích**

$\%S_A$, $\%S_B$ và $\%S_C$
chính là $\%A$, $\%B$ và $\%C$ trong hỗn hợp

PP này ngày nay ít được dùng vì rất kém chính xác

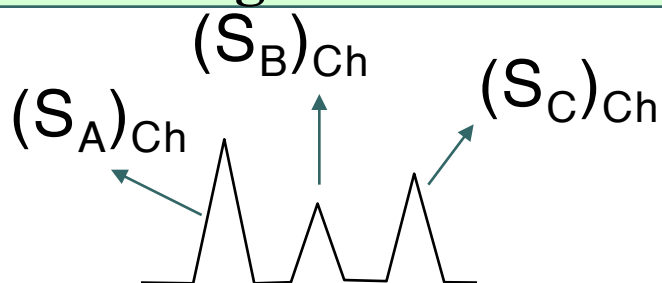
PT ĐỊNH TÍNH & ĐỊNH LƯỢNG

PHÂN TÍCH ĐỊNH LƯỢNG

Định lượng trong sắc ký hiện đại

Dựa vào diện tích peak S: % diện tích
được chuẩn hóa theo hệ số hiệu chỉnh

Để hiệu chỉnh sự khác nhau về độ nhạy
của detector đối với các cấu tử, pha chế
mẫu chuẩn chứa các cấu tử tinh khiết có
thành phần bằng nhau

Chọn một trong các cấu tử (thường có diện
tích peak lớn nhất) làm chuẩn, ($K_{hc} = K_0 = 1$)

PT ĐỊNH TÍNH & ĐỊNH LƯỢNG

PHÂN TÍCH ĐỊNH LƯỢNG

Định lượng trong sắc ký hiện đại

Dựa vào diện tích peak S: % diện tích
được chuẩn hóa theo hệ số hiệu chỉnh

Hệ số hiệu chỉnh K_i của cấu tử i trong mẫu:

$$K_i = \frac{S_R}{(S_i)_{chuan}}$$

S_R – diện tích của peak chuẩn;
 $(S_i)_{chuan}$ – diện tích của peak cấu tử
 i trong mẫu chuẩn

PT ĐỊNH TÍNH & ĐỊNH LƯỢNG

PHÂN TÍCH ĐỊNH LƯỢNG

Định lượng trong sắc ký hiện đại

Dựa vào diện tích peak S: % diện tích
được chuẩn hóa theo hệ số hiệu chỉnh

Cấu tử i trong mẫu thật có diện tích S_i .
Hiệu chỉnh S_i theo độ nhạy của detector:

$$S_i (\text{hiệu chỉnh}) = S_i \cdot K_i$$

PT ĐỊNH TÍNH & ĐỊNH LƯỢNG

PHÂN TÍCH ĐỊNH LƯỢNG

Định lượng trong sắc ký hiện đại

**Dựa vào diện tích peak S: % diện tích
được chuẩn hóa theo hệ số hiệu chỉnh**

**Nếu khối lượng của cấu tử i và cấu tử chuẩn
không bằng nhau thì K_i được tính:**

$$K_i = \frac{S_R}{(S_i)_{\text{chuan}}} \frac{G_i}{G_R} K_0$$

G_i, G_R —khối lượng của cấu tử i và cấu tử chuẩn;
 K_0 —hệ số hiệu chỉnh của cấu tử chuẩn

**% của cấu tử i trong dd chứa ba cấu tử
A, B, C:**

% cấu tử i =

$$\frac{S_i K_i 100 \%}{S_A K_A + S_B K_B + S_C K_C}$$

PT ĐỊNH TÍNH & ĐỊNH LƯỢNG

PHÂN TÍCH ĐỊNH LƯỢNG

Định lượng trong sắc ký hiện đại

**Dựa vào diện tích peak S:
PP chuẩn ngoại**

**Lập đường chuẩn diện tích peak S theo
nồng độ C của cấu tử khảo sát**

**Chọn điều kiện thích hợp để quan hệ giữa
S và C tuyến tính**

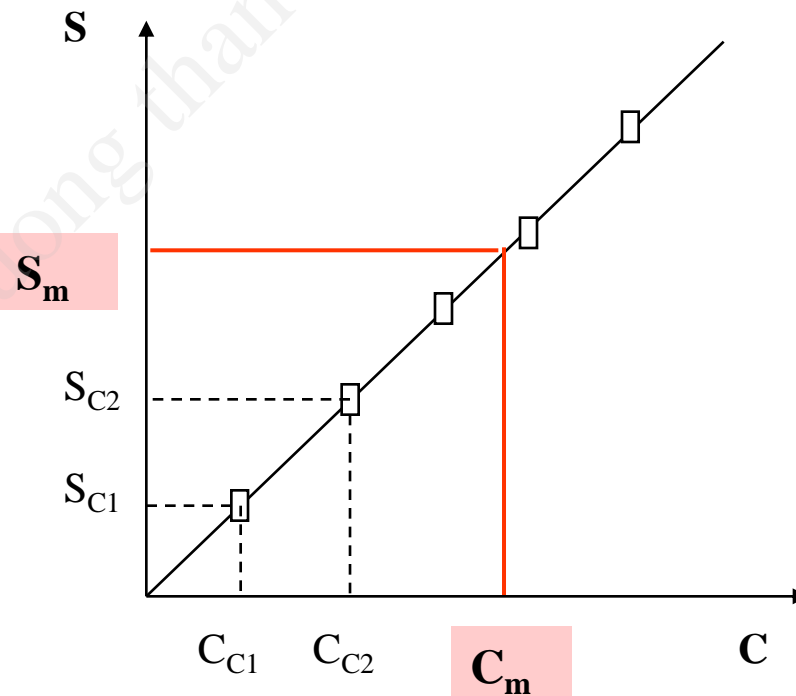
**Định lượng cấu tử khảo sát bằng đồ thị
hoặc PP bình phương cực tiểu**

PT ĐỊNH TÍNH & ĐỊNH LƯỢNG

Định lượng trong sắc ký hiện đại

Dựa vào diện tích peak S:
PP chuẩn ngoại

PHÂN
TÍCH
ĐỊNH
LƯỢNG

PT ĐỊNH TÍNH & ĐỊNH LƯỢNG

PHÂN TÍCH ĐỊNH LƯỢNG

Định lượng trong sắc ký hiện đại

Dựa vào diện tích peak S:
PP chuẩn ngoại

Việc bơm mẫu đòi hỏi độ lặp cao thực ra rất khó thực hiện vì lượng mẫu đưa vào máy là rất ít để tránh cho cột không bị quá tải

Mẫu được bơm vào máy còn có khả năng bị thất thoát do bay hơi, nhất là khi bộ nạp mẫu đang ở nhiệt độ cao

PT ĐỊNH TÍNH & ĐỊNH LƯỢNG

PHÂN TÍCH ĐỊNH LƯỢNG

Định lượng trong sắc ký hiện đại

Dựa vào diện tích peak S:
PP chuẩn nội

**Nhằm hiệu chỉnh sai số do bơm mẫu
không lặp lại:**

**-Thêm vào mẫu một chất chuẩn có nồng
độ biết trước được gọi là chất nội chuẩn**

**Chất nội chuẩn có thể có tính chất hóa lý
rất gần với cấu tử khảo sát hoặc cũng có
thể chính là một cấu tử nào đó có mặt
trên sắc ký đồ**

PT ĐỊNH TÍNH & ĐỊNH LƯỢNG

PHÂN TÍCH ĐỊNH LƯỢNG

Định lượng trong sắc ký hiện đại

Dựa vào diện tích peak S:

PP chuẩn nội

Nếu chất nội chuẩn không phải là thành phần của hỗn hợp phân tích thì thành phần khối lượng của cấu tử khảo sát được tính theo công thức:

$$\% \text{ cấu tử } i = \frac{S_i K_i}{S_R K_R} \frac{m_R}{m_{\text{mau}}} \cdot 100$$

m_R – khối lượng chất nội chuẩn thêm vào mẫu; m_{mau} – khối lượng của mẫu

Độ chính xác của PP không phụ thuộc vào độ lặp lại của quá trình bơm mẫu

CHƯƠNG 19

ĐẠI CƯƠNG VỀ PP PHÂN TÍCH SẮC KÝ

19.8 TỐI ƯU HÓA QT SẮC KÝ

- Ảnh hưởng của k' và α lên độ phân giải R_s của cột
- Ảnh hưởng của R_s đến thời gian lưu giữ

TỐI ƯU HÓA QT SẮC KÝ

Tối ưu hóa là tìm các điều kiện để đạt được R_S cao trong thời gian chấp nhận được, hoặc **đạt được thời gian ngắn nhất ứng với R_S đạt yêu cầu** (các peak tách hoàn toàn ra khỏi nhau)

Muốn đánh giá khả năng tách của cột (hay lớp mỏng) phải xem xét đồng thời hiệu năng của cột, độ chọn lọc, độ tách và (xem xét H , α , R_S và k')

TỐI ƯU HÓA QT SẮC KÝ

**ẢNH
HƯỞNG
CỦA
 k'
VÀ
 α
LÊN
 R_s
CỦA
CỘT**

Giả thiết bề rộng W chân các peak khác nhau không đáng kể

$$N = 16 R_s^2 \left(\frac{\alpha}{\alpha - 1} \right)^2 \left(\frac{k'_B + 1}{k'_B} \right)^2$$

Thời gian phân tích sắc ký được xác định dựa vào vận tốc của cấu tử di chuyển chậm nhất. Nếu cấu tử đó là B:

$$(t_R)_B = \frac{16 R_s^2 H}{u} \left(\frac{\alpha}{\alpha - 1} \right)^2 \frac{(k'_B + 1)^3}{(k'_B)^2}$$

TỐI ƯU HÓA QT SẮC KÝ

Khi tiến hành tối ưu hóa, *phải luôn luôn nhớ rằng α và k' không thay đổi khi N, H (hoặc L) thay đổi và ngược lại*

Biện pháp thay đổi các thông số:

Thay đổi α và k' : thay đổi nhiệt độ hoặc thành phần của φ_M . Thay đổi φ_S cũng đạt mục đích nhưng bất tiện hơn

Thay đổi N bằng cách thay đổi L ; thay đổi H bằng cách thay đổi u , kích thước hạt của pha tĩnh, độ nhớt của pha động (để làm thay đổi D_M, D_S) và bề dày của lớp phim lỏng trên bề mặt pha tĩnh

TỐI ƯU HÓA QT SẮC KÝ

VÍ DỤ: Dùng cột có $L = 30,0$ cm tách A và B đo được $(T_R)_A = 16,40$ và $(T_R)_B = 17,63$ phút; $W_A = 1,11$ và $W_B = 1,21$ phút. Hãy xác định:

- (a) R_s của cột**
  - (b) N trung bình của cột;**
  - (c) Chiều cao đĩa H ;**
  - (d) L đòi hỏi để đạt độ phân giải là 1,5; (e) thời gian rửa giải cấu tử B trên cột dài hơn;**
  - (f) chiều cao đĩa lý thuyết để đạt độ phân giải 1,5 trên cột 30,0 cm với cùng thời gian lưu.**
- Cho biết $t_M = 1,30$ phút**

TỐI ƯU HÓA QT SẮC KÝ

(a) Áp dụng PT (27):

$$R_s = \frac{2(17,63 - 16,40) \text{ phut}}{(1,11 + 1,21) \text{ phut}} = 1,06$$

(b) Áp dụng PT (21) :

$$N = 16 \left(\frac{16,40}{1,11} \right)^2 = 3,49 \cdot 10^3 \quad \text{và} \quad N = 16 \left(\frac{17,63}{1,21} \right)^2 = 3,40 \cdot 10^3$$

$$\text{Suy ra } N_{tb} = 3,44 \cdot 10^3$$

(c) Chiều cao đĩa lý thuyết H:

$$H = \frac{L}{N} = \frac{30}{3,44 \cdot 10^3} = 8,72 \cdot 10^{-3} \text{ cm}$$

TỐI ƯU HÓA QT SẮC KÝ

(d) k' và α không thay đổi khi tăng N và L . Do đó, thay thế N_1 , N_2 vào (30) và lập tỷ số :

$$\frac{(R_s)_1}{(R_s)_2} = \frac{\sqrt{N_1}}{\sqrt{N_2}} \quad \leftrightarrow \quad \frac{1,06}{1,50} = \frac{\sqrt{3,44 \cdot 10^3}}{\sqrt{N_2}}$$

Suy ra : $N_2 = 6,89 \cdot 10^3$

Chiều dài cột để độ phân giải tăng lên 1,5:

$$L_2 = H \times N = 8,72 \cdot 10^{-3} \times 6,89 \cdot 10^3 = 60,0 \text{ cm}$$

TỐI ƯU HÓA QT SẮC KÝ

(e) Thay thế $(R_s)_1$, $(R_s)_2$ vào (32) và lập tỷ số, ta có:

$$\frac{(t_R)_1}{(t_R)_2} = \frac{(R_s)_1^2}{(R_s)_2^2} \leftrightarrow \frac{17,63}{(t_R)_2} = \frac{(1,06)^2}{(1,50)^2}$$

Suy ra $(t_R)_2 = 35,3$ phút

(f) Thay thế H_1 , H_2 vào PT (32) và lập tỷ số, ta có:

$$\frac{(t_R)_B}{(t_R)_B} = \frac{(R_s)_1^2}{(R_s)_2^2} \times \frac{H_1}{H_2} \leftrightarrow H_2 = H_1 \frac{(R_s)_1^2}{(R_s)_2^2} = 8,72 \cdot 10^{-3} \frac{(1,06)^2}{(1,50)^2} = 4,3 \cdot 10^{-3} \text{ cm}$$